

УДК 364.2, 330.3

*Баженова Олена Володимирівна,
доктор економічних наук, професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Україна)*

СТІЙКІСТЬ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ЗА УМОВ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Соціальна безпека людини представляє собою економічну систему, складовими якої є поєднані причинно-наслідковими зв'язками елементи. Проте, для ефективного функціонування система має підтримувати зв'язок із зовнішнім середовищем. За свідченням [1], стан системи у поточному періоді визначається її станом у попередній момент часу та вхідними змінними, що вона отримує у поточний момент. Більш того, система не тільки залежить від зовнішнього середовища, але й генерує вихідні змінні, що здійснюють на нього вплив [1]. Тому, можна стверджувати, що поведінка системи соціальної безпеки людини визначається не лише внутрішніми, але і зовнішніми чинниками, здійснюючи при цьому вплив на оточуюче середовище. У цьому відношенні справедливим є трактування соціальної безпеки людини у широкому сенсі як ступеня захищеності її життєво важливих соціально-економічних інтересів, прав, свобод та цінностей від внутрішніх та зовнішніх загроз [2]. У роботі [3] для здійснення моніторингу та аналізу соціальної безпеки людини запропоновано систему індикаторів, яка включає наступні рівні: рівень забезпечення життєдіяльності, рівень добробуту, рівень соціального забезпечення, рівень захисту та самозбереження та рівень освіти та саморозвитку. Проте, за умов війни фокус має бути на аспектах захисту і самозбереження людини, у повоєнний час – на відновленні та пришвидшенні економічного розвитку [3].

Характеризуючи поняття стійкості системи соціальної

безпеки людини, необхідно, насамперед, зауважити на її здатності зберігати рух вздовж довгострокової траєкторії та підтримувати свої властивості і характеристики незмінними під впливом внутрішніх та зовнішніх збурень. Крім того, враховуючи те, що система генерує вихідні змінні, які здійснюють вплив на зовнішнє середовище, стійкість системи соціальної безпеки людини має характеризуватися взаємною нейтралізацією різноспрямованих сил, зберігаючи свої властивості незмінними. Або, на думку С. Біра, стійкість системи визначається підтриманням гомеостазису або гомеостатичної рівноваги як однієї з властивостей життєздатної системи, яка має ціллю продовження існування до моменту досягнення її мети [4].

За умов війни система соціальної безпеки людини характеризується суттєвим превалюванням зовнішніх шоків над внутрішніми. Тому підтримання соціальної безпеки людини у стійкому стані в умовах війни вимагає інкорпорування ефективніших механізмів та інструментів її посилення з акцентом на захисті і самозбереженні людини. Проте, у довгостроковій перспективі з метою відновлення та пришвидшення економічного розвитку акцент має здійснюватися на забезпеченні життєдіяльності, підвищенні добробуту та розвитку системи освіти. В контексті індикативної системи соціальної безпеки людини захист і самозбереження людини - це, насамперед, збільшення обсягу військових видатків та ефективне використання коштів держаного бюджету на військові потреби, удосконалення системи соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб та ветеранів. Що стосується рівнів забезпечення життєдіяльності та добробуту - це, зокрема, підвищення ефективності системи заходів щодо сприяння зростанню очікуваної тривалості життя при народженні і валового внутрішнього продукту на одну особу, зменшенню рівня бідності у країні. Насамкінець, підвищення

рівня освіти та саморозвитку розглядається одним з основних тригерів економічного розвитку у довгостроковій перспективі.

Література

1. Gallopin, G. (2003). A systems approach to sustainability and sustainable development. <https://repositorio.cepal.org/server/api/core/bitstreams/16b2bc6d-6f2a-48c2-9af2-1c54d7674ac5/content>.

2. Varnalii, Z. (2022). Social security of humans as a research object of the science of economic security. *University Economic Bulletin*, (52), 90-97. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-90-97>

3. Баженова, О. В., Варналій, З. С., & Чеберяко, О. В. (2023). Соціальна безпека людини в умовах військової агресії: індикатори та оцінювання (на прикладі України). *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (8).

4. Beer, S. (1994). *Decision and Control: The Meaning of Operational Research and Management Cybernetics*, John Wiley&Sons Ltd. https://eclass.duth.gr/modules/document/file.php/ENG112/Stafford_Beer-Decision_and_Control_1966_.pdf

УДК 338

Птащенко Ліана Олександрівна

доктор економічних наук, професор,

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» (Україна)*

ПРОТИРІЧЧЯ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ: ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні для національної економіки України, яка страждає від повномасштабної війни, від припинення діяльності багатьох економічних суб'єктів на зруйнованих чи